Suomen Luontopaneeli

Suomen Luontopaneeli kiittää lausuntopyynnöstä koskien komission tiedonantoa: Yhteisen maatalouspolitiikan strategisia suunnitelmia koskevat suositukset jäsenvaltioille. Suomen saama maakohtainen CAP suositus nosti selkeitä kehittämissuuntia Suomen toimiksi, joista suurimpaan osaan Suomi yhtyy. Suomen vastineessa on nostettu esiin muutamia kohtia, joita myös Suomen luontopaneeli lausunnossaan pääosin tarkastelee.

> *Ympäristö- ja ilmastotoimia koskevat suositukset keskittyvät Suomen näkökulmasta tärkeisiin toimenpiteisiin. Suomi on kansallisesti sitoutunut saavuttamaan hiilineutraalisuuden vuoteen 2035 mennessä ja maatalous osallistuu muiden sektoreiden ohella ilmastopäästöjen vähentämiseen.*

Suomen kannassa mainitaan että maatalous osallistuu ilmastopäästöjen vähentämiseen. Kuitenkin 2013 vuodesta päästöt eivät ole vähentyneet ja ilmasto-ongelmia tuottavien peltojen määrä on lisääntynyt. Viljelymaiden CO_2 päästöt ovat lisääntyneet 48.5 % vuodesta 1990 (SWD 2020). Tämän vuoksi Luontopaneeli katsoo, että maatalous ei ole toistaiseksi osallistunut riittävästi ilmastopäästöjen vähentämiseen ja toivoo tässä entistä aktiivisempaa otetta mm kasvattamalla maataloustukien ympäristötukien velvoitteita. Luontopaneeli ehdottaa, että maatalouden tukibudjetista voitaisiin ohjata entistä suurempi osa ympäristökorvausjärjestelmään ja toimiin, jotka pitävät yllä ja jopa parantavat luonnon monimuotoisuutta sekä maatalousalueilla että siellä, minne ravinnepäästöt kulkeutuvat. Kuten komissiokin huomauttaa avainasemassa päästöissä on turvemaiden käyttö, johon tulee puuttua voimallisesti.

> *Suomi pitää hiilirikkaiden maiden tarkastelua tarpeellisena ja erityisesti turvemaiden hiilivarastojen säilyttämistä on tärkeää edistää. Suomi katsoo komission tavoin, että metsäsektorilla on maataloussektorin ohella keskeinen rooli ilmastotoimissa sekä luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa ja että kestävää metsänhoitoa tulee edistää.*

Luontopaneeli on samaa mieltä, että turvemaiden hiilivaraston sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä on erittäin tärkeä edistää. Luontopaneeli kuitenkin huomauttaa, että maatalouden tukijärjestelmää koskevassa asiassa ei pitäisi nojata vahvasti metsänieluihin. Näitä samoja nieluja tarvitaan myös muidenkin kuin maatalouden riittämättömien ilmastotoimien paikkaamiseen. Maatalouden ilmastotoimet ovat osoittautuneet toistaiseksi riittämättömiksi, joten luontopaneeli ehdottaa, että maatalouden ilmastovaikutuksista puhutaan itsenäisesti ilman välitöntä kytkyä metsänieluihin.

Turvemaiden vedenpinnan nostamisella ja palauttamisella metsäksi sekä uusien peltojen raivaamisen estämisellä on mahdollista vaikuttaa huomattavasti maatalouden ilmastopäästöihin sekä vähentää luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä. Yksi tärkeä askel tähän suuntaan olisi turvemaiden lisäraivaamisen kielto. Kuten hyvin tiedetään, maatalous aiheuttaa lisäksi hajakuormitusta vesistöihin heikentäen niiden tilaa ja monimuotoisuutta. Suomen tulee konkreettisin toimin parantaa vesiensuojelusääntelyä niin, että painotetaan kuormituksen synnyn ennaltaehkäisyä ja mahdollistetaan

valvontaviranomaiselle keinot puuttua tarvittaessa. Erityisesti suojakaistojen riittävyys sekä maanpeitteisyys vähentäisivät maatalouden vesistökuormitusta.

Tätä kohtaa koskien alkuperäisessä dokumentissa (Komission CAP strategian suositus Suomelle) on luontopaneelin mielestä myös harhaanjohtavaa tietoa, joka on hyvä korjata.

> *Finland has the highest share of forests and other wooded areas in the EU[51], 76% of the Finnish territory is forest and other wooded land while the EU 27-average is 45%[52]. Since potential sequestration is limited by this already high level of storage, efforts to limit carbon loss, preserve below ground stocks and improve above ground carbon sinks (including materials) should therefore be targeted.*

Vaikka uudelleenmetsittämisellä ei Suomessa ole niin suurta potentiaalia kuin muualla Euroopassa, Suomen metsien potentiaalinen hiilensidontakyky on silti nykyistä huomattavasti suurempi. Ensinnäkin Suomen metsien puusto on suhteellisen nuorta ja puita on keskimäärin vain hieman yli 100 m^3 ha^{-1}. Tämä on erittäin vähän verrattuna luonnonmetsien useiden satojen kuutioiden puumääriin. Suomen metsillä on periaatteessa paljon nykyistä suurempi hiilensidonnan potentiaali, jota voidaan ylläpitää pitkään. Toinen huomio on se, että puumateriaalit ovat verrattaen lyhytaikaisia hiilen varastoja verrattuna pitkäikäiseen Suomalaiseen metsään.

> *Suomi katsoo, että luomutuotannon lisäämistä koskevassa komission suosituksessa pitäisi ottaa huomioon se, että tuotannon kasvun tulee tapahtua markkinalähtöisesti vastaten kulutuksen ja vientimahdollisuuksien kasvua.*

Luontopaneeli katsoo tämän lauseen olevan ristiriitainen. Luomutuotannon tuki on tärkeimpiä tukia maatalouspolitiikan viherryttämisprosessissa. Vihreän maatalouspolitiikan työkalut ovat maksuperusteeltaan riippumattomia markkinatilanteesta, koska julkisilla rahalla tuetaan julkisia hyötyjä. Vaikka tuen taso lasketaan kustannuksien ja hintojen perusteella, Suomen Luontopaneeli katsoo, että markkinatilanne ei saa olla strategisen päätöksen peruste. Luomutuotteiden kulutus ja vientimahdollisuus on sen lisäarvo.

Komission huomiossa Suomen maatalous esitetään täysin tukiriippuvaisena. Tätä tukiriippuvuutta komissio ehdottaa vähennettäväksi mm. puhtauteen liittyvien myyntivalttien esiintuomisella ja markkinoiden etsimisellä tämänkaltaisille tuotteille, joista olisi mahdollista saada parempi kate ja arvolisä, mikä vähentää tukitarvetta. Erikoistuotteiden kuten luomun ja luonnonlaitumilla laiduntavan “niittylihan” markkinoinnilla on myös voimakas positiivinen ympäristövaikutus. Luomutuotannon ympäristöhyödystä, mm. biodiversiteetista, ja eläinten hyvinvoinnista on lukuisia todisteita.

Luomutuotantoa voitaisiin tukea myös lisäämällä ruokakasvatukseen ekologisia painotuksia. Kestävyysnäkökulma on mainittu pienimuotoisesti monialaisen ruokakasvatuksen yhteydessä, mutta sitä voisi korostaa merkittävästi ja liittää ilmasto- ja monimuotoisuusnäkökulmiin. Luomutuotannon menekkiin vaikuttaa oleellisesti myös suurkeittiöt ja luomun suosiminen laitosruokailuissa (Pöytäniemi 2013). Myös luomutuotteiden jalostusta tulisi kehittää Suomessa pidemmälle. Nyt luomua myydään myös tavallisena tuotteena. Sinänsä ympäristövaikutus on tässä sama, mutta luomun hyöty tuotteen arvon nostajana jää saamatta.

Suomen kanta osoittaa lähinnä passiivisen tai haluttoman odottajan roolia. Luontopaneelin mielestä tässä asiassa on osoitettava aktiivisuutta parantamalla luomutuotteiden tai muiden erikoistuotteiden tarjontaa, jalostusta, mahdollisuuksia ja markkinoita.

Viitteet:

Pöytäniemi E. 2013. Luomutuotteiden vientipotentiaalin analyysi. Pro Luomu

SWD 2020 Commission’s recommendations for Finland’s CAP strategic plan https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0376&from=HU